

Література:

1. Сирота М. Д. Україна в геополітичному просторі третього тисячоліття. Вид. 2-ге. Київ : Унів. вид-во ПУЛЬСАРИ, 2007. 216 с.
2. Тертишник В. М. Конституція України. Науково-практичний коментар. Вид. 2-ге, доповн. і перероб. Київ: Алерта, 2023. 430 с.
3. Щербанюк О. В. Народний суверенітет і реалізація владоспроможності демократичної держави: монографія. Київ: Логос, 2013. Кн.2. 306 с.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-372-9-10>

**CONSTITUTIONAL REFORM AS A BASIS
FOR EUROINTEGRATION PROCESSES IN UKRAINE**

**КОНСТИТУЦІЙНА РЕФОРМА ЯК ОСНОВА
ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ**

Chukaeva V. O.

*Candidate of Historical Sciences,
Associate Professor at the Department
of Theory of State and Law,
Constitutional Law
and Public Administration,
Oles Honchar Dnipro
National University
Dnipro, Ukraine*

Чукаєва В. О.

*кандидат історичних наук,
доцент кафедри теорії держави
і права, конституційного права
та державного управління,
Дніпровський національний
університет імені Олеся Гончара
м. Дніпро, Україна*

На сьогодні в Україні відбувається глибока конституційна реформа, яка має основну конституційну політико-правову доктрину правової держави та доктрина поділу влади. Які зафіксовані в конституційних нормах-принципах ще з 1996 року, але, на жаль, у правовій реальності ці принципи так і не діють, що зумовили необхідне завдання політичного істеблїшменту проведення нової, вже четвертої конституційної реформи – переходу до парламентсько-президентської республіки [1]. У цій ситуації, сам парламент у системі публічної влади стає, як єдиний законодавчий вищий орган центральної влади, який обирається народом. У даній ситуації розширено повноваження парламенту республіки та формування уряду парламентом і зростає відповідальність уряду перед ним. Це пояснюється

намаганням посилення ролі та значення прав людини через їх захист народними депутатами парламенту України. Безумовно, це впливає на розбудову правової держави, формувати досвід суспільства в участі ухвалення управлінського рішення державної влади. Так само відбувається прагнення державної влади створити підвищення ролі партій парламентської більшості в організації діяльності уряду держави, який покликаний проводити політику партії, що перемогла.

Більш того у конституції визначені додаткові нові змістовні елементи доктрини розвитку державності, яка визначена у преамбулі реформованої конституції з 2014 р.: «підключись про зміцнення громадянської злагоди на землі України та підтверджуючи європейську ідентичність Українського народу і незворотність європейського та євроатлантичного курсу України...» [2]. На основі цього були змінені правові статуси основних суб'єктів публічної влади. Так, наприклад, Президент України є вже не тільки за ст.102: «є гарантом державного суверенітету, територіальної цілісності України, додержання Конституції України, прав і свобод людини і громадянина», а також «Президент України є гарантом реалізації стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору» [3].

Також в рамках конституційної реформи – демократизації публічної влади за стандартами європейського права сформувався ідея розширення правового статусу органів місцевого самоврядування. Це відбувається в рамках політико-правової доктрини – побудови правової держави та захисту прав людини. Сама конституційна реформа покликана вдосконалювати правову систему України в бік демократизації, що на практиці відобразилося насамперед на діяльності правоохоронних органів. Основною ідеєю конституційної реформи України є забезпечення компромісу між різними суспільно-політичними силами, що дає стабільність розвитку суспільства на віддалену перспективу і є гарантом громадянського миру та національної злагоди. Утвердження політико-правової доктрини правової держави в рамках європейської інтеграції є необхідністю безумовного виконання конституційних обов'язків усіма державними органами, посадовими особами та громадянами України. Потрібно зазначити, що «доктрина» у значенні доктрина-документ є результатом спільної діяльності наукових і політичних діячів, а саме зміст доктрини той, що визнаний керівництвом держави, тобто політико-наукові розробки, виконані науковцями на замовлення політиків.

Доктрина як політико-правовий документ, безумовно, є складовою частиною законодавчої системи України, тому що вона визначає не лише засади державної політики, а й стратегію і тактику правового регулювання суспільних відносин. Це добре видно у змісті норм-принципів, норми-напрямку правового регулювання. При цьому правовий статус доктрини на сучасному етапі в Україні визначено саме у Конституції. Можна без сумнівів визначити, що доктрина бере участь у правотворчій практиці, де відправною точкою є взаємовідносини політики і права. Доктрина як документ забезпечує стратегічний і перспективний характер розвитку державності, створює загальний план політичних дій і правового регулювання суспільних відносин.

При визнанні державною владою сучасної моделі європейського суспільства – парламентаризм, поділ влади, визнання інститутів місцевого самоврядування, уряду, глави держави на сучасному етапі переживають кризу. Про це свідчить те, що перед державною владою стоїть першочергова потреба пошуку нових форм управління, які існують у рамках конституційної реформи. Створення нової ефективної системи управління необхідне як ніколи для створення стабільності розвитку суспільства і держави. Особливо ця проблема є в рамках реформування судової гілки влади.

Потрібно так само зазначити, що в працях філософів права можна знайти теорії про концептуальну владу – владу доктрини, як особливу форму влади. Це влада знання і компетентності [4]. Цю владу можна не помічати і не визнавати, що згодом, призводить до хибних уявлень, формуючи на практиці не ефективний механізм державного управління і правового регулювання суспільством, а політичний тенде́м непрофесійних державних службовців, які просто є лояльними суб'єктами до сучасної політичної ситуації в державі. Покарання приходить все одно – у формі державної кризи та відсутності стабілізуючих елементів правового регулювання.

Немає сумніву і в тому, що доктрина впливає на громадську думку і тим самим є самостійним видом регулювання суспільних відносин.

Усе це доводить, що доктрина має первинний характер у правовій системі, при цьому самі політико-юридичні теорії стають доктринами лише за умови, що вони є загальновизнаними та мають практичний характер у правовому регулюванні суспільних відносин із позитивним результатом – забезпеченням стабільності розвитку держави та суспільства.

Так само, державно-правові передумови, а це – насамперед, конституційне закріплення прав і свобод людини, принципу поділу влади, рівності всіх громадян перед законом державною владою, які на сьогодні

повністю не забезпечується публічною владою. Для реалізації формування цих передумов у суспільстві, було зроблено спроби провести правову реформу (2004 р. – політична реформа, з 2014 р. – реформи з євроінтеграції та імплементація у європейське право) у державі, але «законодавча ейфорія» у парламенті породила плутанину, суперечність, дублювання та безсистемність у нормативних актах.

Більш того, процес в Україні ускладнений через неорганізовану структуру механізму держави, і через політичну обстановку в самому парламенті, де сам процес ухвалення законів найчастіше підміняється політичними баталіями між народними депутатами України ніж проведення законодавчого процесу [5].

Таким чином, для забезпечення зміцнення та забезпечення державного суверенітету необхідно забезпечити стабільний економічний і політичний розвиток державності. Для цього необхідно провести конституційну реформу в рамках діючої політико-правової доктрини, яка відповідає рівню соціально-економічного, політичного, культурного розвитку суспільства. Сформувати дійову систему публічної влади для забезпечення реального виконання функцій держави.

Література:

1. Речицький В. Український конституційний процес 2014 р. URL: <https://krytyka.com/ua/articles/ukrayinskyu-konstytutsiynyy-protses-u-2014-rotsi>
2. Конституція України за станом 03.09.2019р. Преамбула. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
3. Конституція України за станом 03.09.2019р. Розділ V. Президент України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
4. Правова доктрина України : у 5 т. Х. : Право, 2013. Т. 1. Загальнотеоретична та історична юриспруденція / За заг. ред. О. В. Петришина. 976 с.
5. Клещенко Н.О. Роль правової доктрини на формування національного законодавства: реалії сьогодення. Юридичний науковий електронний журнал. 2022. № 6. С. 31–22. URL: http://www.lsej.org.ua/6_2022/5.pdf